

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Z činnosti JČMF

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 1 (1956), No. 4, 489--499

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137423>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1956

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Z ČINNOSTI JČMF

ZÁPIS Z VALNÉ SCHŮZE JEDNOTY ČESKOSLOVENSKÝCH MATEMATIKŮ A FYSIKŮ, KONANÉ DNE 24. KVĚTNA 1956 V MATEMATICKÉM ÚSTAVĚ KARLOVY UNIVERSITY V PRAZE II, KE KARLOVU 3

Schůzi v první části řídil akademik Bohumil Bydžovský jako předseda odstoupjícího výboru, ve druhé části nově zvolený předseda JČMF doc. dr. František Kahuda, ministr školství.

Schůze se konala za přítomnosti 88 členů JČMF, takže podle dosavadních stanov byla schopna usnášení.

1. *Zemřelí členové.* Na zahájení schůze přečetl předseda listinu zemřelých členů za dobu od roku 1950. Přítomní uctili jejich památku povstáním.

2. *Protokol z minulé valné schůze,* která se konala dne 11. 4. 1951, byl otištěn v Časopise pro pěstování matematiky. Na návrh prof. Vyčichla bylo schváleno, aby zápis nebyl čten.

3. *Přehled o činnosti JČMF v letech 1945—55.*

A. Zpráva předsedy akademika Bohumila Bydžovského.

V poválečném desetiletí života naší Jednoty můžeme odlišit tři období.

1. Činnost Jednoty v letech 1945—1948, a období dalšího růstu Jednoty.

2. V letech 1949—1951 postupné zmenšování hospodářské základny JČMF, v souvislosti s tím ochabování činnosti JČMF.

3. V letech 1952—1955 vhodné včlenění JČMF do nové organizace vědeckého života, v souvislosti s tím úsilí o vypracování nových stanov.

V prvních letech 1945—1948 Jednota vyvíjela velkou činnost vydavatelskou. Byly vydány doplněné a opravené učebnice matematiky a fyziky pro střední školy, logaritmické tabulky, metodické pokyny k učebnicím. Ve sbírkách Brána k vědění, Cesta k vědění, Kruh, Knihovna vyšly nové svazky a nová vydání prací starších. (Bylo vydáno 60 knih a učebnic.) Jednota dále vyráběla pomůcky pro kreslení a rýsování z celulóidu, zejména šablony a pera pro popis rysů se značkou Fysma. Tiskárna Prometheus se v tomto období rozvíjela a připravovala na příští úkoly, t. j. pro tisk vědecké knihy. Knihovna Jednoty byla uspořádána (viz Časopis, r. 72, 1947, č. 4.), rostla, časopisy doplňovány, starší umístěny prozatím v Matematickém ústavu Karlovy university.

Podporou školní práce, vydáváním knih pro širší veřejnost, nových knih odborných, vydáváním časopisů metodických a odborných, dále plánovanou přípravou pro budoucí práci pro vědu, přednáškovou činností řízenou vědeckou radou, podporou snah o t. zv. jednotnou školu a prací metodických komisí Jednota odstraňovala v těchto letech nedostatky, vzniklé za války na poli jejího působení, a tak plnila úkoly dané stanovami. Z popudu valné schůze v roce 1946 zabýval se výbor již v tomto období revisí spolkových stanov, při čemž přihlížel ke změněným poválečným poměrům. Byly proto připraveny menší změny, které byly schváleny v roce 1947 valnou schůzí a 23. června 1949 ministerstvem vnitra.

V tomto období konala JČMF valné schůze: 17. prosince 1945, 12. prosince 1947, 30. listopadu 1948. Činnost v tomto období byla také předmětem jednání valné schůze 27. června 1950. Změna po únoru 1948 měla vliv na další vývoj poměrů v Jednotě.

Po vydání základního školského zákona z roku 1949 skončila Jednota vydávání středoškolských učebnic, protože tento zákon světil vydávání učebnic pro školy národní a střední Státnímu pedagogickému nakladatelství. Tiskárna Prometheus byla v roce 1948 znárodněna. Úsilí JČMF, aby charakter tiskárny jako tiskárny vědecké knihy zůstal zachován, bylo úspěšné, a víme, že dnes se v Prometheu tisknou převážně jen knihy a časopisy vědecké z oboru matematiky, fyziky, chemie, technických věd a speciální filologické práce. Nepodařilo se sice posud, aby tiskárna Prometheus přešla v majetek Akademie, ale bylo již rozhodnuto, aby celá výrobní kapacita této tiskárny sloužila výhradně účelům Akademie.

Výroba rýsovacích pomůcek z celulóidu byla zastavena a zařízení převzal dnem 1. srpna 1949 národní podnik Kohinoor, České Budějovice. Nakladatelství Jednoty bylo převedeno

do Přírodovědeckého nakladatelství, jehož ředitelem se stal ředitel JČMF Dr. Miloslav Valouch. Přípravnými pracemi pro vydávání knih z oboru matematiky a přírodních věd byl zde pověřen prof. M. A. Valouch 24. října 1949.

Dne 17. prosince 1951 bylo na místě Přírodovědeckého nakladatelství zřízeno Vědecké vydavatelství, které přešlo z Ústředí vědeckého výzkumu a technického rozvoje. JČMF vydávala proto knihy a časopisy pod svým označením jen do 31. ledna 1950. Od té doby do 31. března 1951 vydávala publikace s označením JČMF-Přírodovědecké nakladatelství. (Do této doby od roku 1949 bylo vydáno 61 knih.)

1. dubna 1951 vydavatelská činnost JČMF zanikla. Zanikla také činnost knihkupecká. JČMF nepovažovala již činnost Přírodovědeckého nakladatelství za podnikání vlastní, a proto vykazovala od 1. února 1950 pohledávku u tohoto nakladatelství za převzaté knihy nové i starší, za časopisy atd. Dne 1. ledna 1952 vzniklo z Vědeckého nakladatelství Nakladatelství Československé akademie věd, které převzalo celou pohledávku JČMF u Přírodovědeckého a Vědeckého nakladatelství. Tato částka vzrostla na Kčs 531 733,84 v nové měně a byla také NČSAV dne 21. února 1956 uznána.

Zásoby publikací JČMF, zařízení nakladatelství JČMF až na některý nábytek a psací a počítačací stroje, který si JČMF vyhradila jako vlastnictví pro další spolkovou činnost, přešly do NČSAV.

Dům Jednoty v Praze II. měl připadnout ministerstvu těžkého průmyslu, které převzalo dílnu Fysma, v domě umístěnou. Proti akci ministerstva těžkého průmyslu (viz dopis z 15. 2. 1951) podala Jednota námítky, ale stále bylo nebezpečí, že tyto námítky nebudou vzaty v úvahu a že majetek Jednoty nebude nakonec věnován vědě, pro niž byl strádán. Proto výbor svolal na 11. dubna 1951 mimořádnou valnou schůzi, na níž se členové JČMF rozhodli:

- a) věnovat dům Jednoty státu pro účely vědy a pro zřizovanou ČSAV, její ústav a zařízení, ale tak, aby i další činnost Jednoty byla zabezpečena.
- b) věnovat knihovnu JČMF státu pro účely Matematického ústavu ČSAV s podmínkou, že zůstane i nadále přístupna členům Jednoty.

Rozhodnutí bylo sděleno Ústředí vědeckého výzkumu, kterému tehdy patřily ústřední ústavy základních věd. K převzetí domu státem došlo až po zřízení ČSAV a po umístění jejího Matematického ústavu v domě Jednoty. Zástupci ČSAV a JČMF podepsali darovací listinu teprve 31. ledna 1955. Kdežto jednání týkající se domu Jednoty se velmi protahovalo, nebylo tomu tak s přijetím druhého daru, který Jednota nabídla státu pro vědecké účely, totiž knihovny. Ta byla přejata Ústředním Matematickým ústavem (předchůdcem MÚ ČSAV) již v roce 1951 na podzim. Od té doby knihovnu doplňuje a knihy půjčuje Matematický ústav ČSAV.

Odevzdání knihovny Matematickému ústavu ČSAV bylo opatření, které jedině zaručovalo řádný růst a rozvoj této knihovny. Neboť tím, že Jednotě byla odňata možnost vydavatelské činnosti, pozbyla hlavní hospodářskou základnu k získání prostředků, které jí do té doby umožňovaly plnit důležité její úkoly, m. j. právě doplňovat řádně knihovnu. Hospodářská situace se ovšem dotkla citelně všech úkolů Jednoty, jež vyžadovaly finanční podpory. Tak přirozeně podvázala vydávání časopisů. Připomeňme si, že vedle »Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky« a »Rozhledů matematicko-přírodovědeckých« začala Jednota po válce vydávat také časopis »Matematika a fyzika ve škole«, který obsahoval hlavně metodické články z matematiky, fyziky a deskriptivní geometrie, a časopis »Fyzika v technice«, který přinášel články a zprávy technických aplikací fyziky. Když nastal nedostatek papíru, staral se výbor Jednoty pečlivě o udržení svých časopisů, zvláště pak o to, aby »Časopis pro pěstování matematiky a fyziky«, který reprezentoval naši matematickou a fyzikální vědu, vycházel v nezmenšeném rozsahu. To se podařilo přímým zakročením zástupců Jednoty u ministra V. Kopeckého, který tehdy spravoval ministerstvo informací, jemuž věc podléhala. Po vydání zákona o časopisech v roce 1953, který určoval za vydavatele vědeckých časopisů vědecké ústavy ČSAV a metodických časopisů ministerstvo školství, přešly časopisy dotud vydávané Jednotou do jiných nakladatelství. Časopis pro pěstování matematiky a fyziky vyšel nákladem Jednoty naposled roku 1950 (ročník 75). Jeho pokračování jsou: »Časopis pro pěstování matematiky« a mezinárodní »Československý matematický žurnál«, které nyní vydává Matematický ústav ČSAV, a »Československý časopis pro fyziku« a mezinárodní »Československý fyzikální žurnál«, které vydává Ústav technické fyziky ČSAV. Z časopisů »Matematika a fyzika ve škole« znikly dva časopisy: »Matematika ve škole« a »Přírodní vědy ve škole«, které vydává Státní pedagogické nakladatelství. »Fyzika v technice« byla zastavena již v roce 1948. Také další činnost Jednoty byla záhy zastavena; kdežto z počátku pořádala Jednota vědecké přednášky spolu s Matematickým ústavem, po roce 1952 konal je Matematický ústav sám, hlavně z důvodů rozpočtových.

»Rozhledy« převzalo NČSAV a snažilo se udělat z nich časopis obdobný časopisu »Vesmír«, tedy nikoli časopis pro žáky a pro potřebu školy, ale pro širší veřejnost. Protože nebylo zkušeností v tomto směru a redakce neměla pevné směrnice, »Rozhledy« ztratily na přitažlivosti, počet odběratelů klesl a v roce 1955 NČSAV jejich vydávání zastavilo.

Usilujeme o znovuvydávání »Rozhledů matematicko-přírodovědeckých« s původním určením jako časopisu pro žáky 8.—11. ročníku jedenáctileté střední školy a chceme je redakčně zajistit. Je jen třeba, aby Státní pedagogické nakladatelství je zařadilo do plánu výroby. Je příslušné, že se tak stane od 1. září 1956.

Když se nyní obracím k třetímu období poválečné existence Jednoty, musím především vzpomenout, že roku 1952 postihla Jednotu těžká ztráta úmrtím ředitele Dr. Valoucha, který zemřel v červnu 1952. Výbor navrhl za ředitele soudruha dr. Zelinku, který však funkci nepřijal a tak se starala o administrativní věci Jednoty komise — J. Holubář, V. Kořínek, Fr. Vyčichlo, schválená výborem 7. října 1952, která dostávala směrnice od prezidia, jemuž podávala zprávy. Výbor schvaloval opatření prezidia. Výbor prvních dvou období výše vylíčených ukazuje některé z hlavních příčin, proč ochabla činnost Jednoty. Ztráta spolkového orgánu způsobila také, že ústředí nemělo styk se svými členy, což bylo také následkem toho, že Jednota přestala pořádat přednášky. Tato stagnace se neomezovala ovšem jen na naši Jednotu; projevovala se stejně v jiných vědeckých společnostech a další její příčinou bylo, že se očekávala nová organizace vědeckého života ve státě, jejímž základním problémem bylo zřízení ČSAV. K tomuto zřízení sice došlo již koncem roku 1952, ale dlouho se nedospělo k jasnému řešení otázky vědeckých společností a jejich vztahu k Akademii a tak nečinnost Jednoty, o které jsme doufali, že ustane po zřízení Akademie, se prodlužovala rok od roku. Propast mezi členstvem a ústředím se šířila, nové generace studujících nebyly získávány pro spolkovou činnost. Jednota jako společnost vůbec nezasáhla do nové organizace vyučování na nižších školách, kde by na základě svých velkých zkušeností a staré tradice byla mohla ve prospěch našeho školství uplatnit poradní i varovný hlas. Jsme příliš blízcí tomuto období, abychom mohli přesně rozdělit světlo i stíny na jeho událostech, a nezbyvá než ponechat nestrannému historikovi, aby tak v budoucnu učinil. Jisto je, že Jednota nestála zcela nečinně stranou úsilí o novou organizaci vědeckého života. Někteří její členové pracovali přímo ve vládní komisi, připravující zřízení ČSAV, v Matematickém ústavu ČSAV a jinde na nových organizačních úpravách našeho vědeckého života. Zvláště však připravoval výbor Jednoty nové stanovy, které by odpovídaly změněným poměrům. Již v roce 1952 byla k tomu účelu zvolena komise: Bydžovský, Holubář, Jarník, Kořínek, Pajerová, Škorpík, Valouch. Tato komise a celý výbor tu začaly pracovat s ohledem na to, že založení ČSAV na podzim roku 1952 představovalo mezník v organizaci celého našeho vědeckého života.

Tím vzniklo středisko, kolem něhož se mohly seskupit vědecké i badatelské instituce již existující a byly dány předpoklady pro vznik nových. Již od začátku se pomýšlelo na to, aby naše vědecké i technické společnosti byly nějakým způsobem přidruženy k Akademii a aby jejich organizace byla přizpůsobena novým poměrům a novým úkolům. Předsednictvo Jednoty, opírajíc se o práci komise výše uvedené, začalo proto velmi záhy pracovat na nových stanovách Jednoty, a vedlo za tím účelem jednání s prezidiem Akademie. Proto jsme byli také mezi prvními, kteří měli hotov návrh stanov. Tento první návrh byl předložen k diskusi výboru Jednoty i výborům poboček. A tu se ukázalo, že není dosti vyjasněno, jakým způsobem má být slovenská pobočka začleněna do nové organizace Jednoty a jaký má být její vztah k ČSAV a k SAV. Protože se tato věc týkala některých zásadních otázek poměru ČSAV a SAV k vědeckým společnostem a způsobů, jakým takové společnosti budou financovány, bylo zřejmé, že všechny tyto problémy nelze rozřešit v rámci Jednoty, nýbrž že je nutno, aby se jimi zabývalo presidium ČSAV a presidium SAV. Tím však nastalo značné zdržení ve vypracování definitivních stanov a tak byl nejen ztracen náskok, který Jednota měla v přípravách na svou reorganizaci a na přidružení k ČSAV, nýbrž stalo se i to, že jsme byli předstížení mnohými jinými vědeckými společnostmi, jejichž činnost se vztahovala jen na země české. Nyní však konečně jsou všechny zásadní otázky vyřešeny a vše připraveno k tomu, aby nová organizace Jednoty byla uskutečněna. Je tu třeba vytknout, že hlavní podíl na práci na nových stanovách měl prof. Valouch a pokládám za svou povinnost mu s tohoto místa poděkovat. Předsednictvo i výbor Jednoty stály na začátku svých prací před důležitým zásadním rozhodnutím: mezi užší nebo širší výběrovostí budoucího členstva Jednoty. Jednalo se o to, zda Jednota má být jen společností vědeckých pracovníků v matematice a fyzice, neb zda má počítat jako dosud se širším okruhem členů, kteří při svém povolání potřebují hlubší matematické a fyzikální vědomosti, a proto intenzivněji o matematiku a fyziku se zajímají. V souhlase s devadesátiletou tradicí Jednoty rozhodli jsme se pro koncepci

širší. Proto § 6 nového organizačního řádu praví: »Činným členem se může stát osvědčený vědecký nebo odborný pracovník v oborech matematiky, fyziky, astronomie, geofyziky, meteorologie, fotogrametrie, vědecké fotografie a v oborech příbuzných věd užitých, po případě v dalších vědních oborech, které určí Ústřední výbor se souhlasem ČSAV.« § 7 stanoví pak dále: »Mimořádným členem se může stát student vysoké školy nebo žák vyšší odborné školy starší 17 let, který projevuje vážný zájem o některý z vědeckých oborů uvedených v § 6.«

Podle nového organizačního řádu stává se Jednota dobrovolnou organizací ve smyslu zákona ze dne 12. června 1951 č. 68 Sb. Jednota i její pobočky mají práva právnických osob. Jednota může mít i nabývat jmění. Hmotné prostředky k plnění nových úkolů bude brát podle § 32 z těchto zdrojů:

- a) z členských příspěvků a ze zápisného,
- b) z převzatých majetků, dědictví a odkazů,
- c) z dotace ČSAV a ze subvencí,
- d) z příjmů vyplývajících z vlastní činnosti.

Pobočky, které budou zpravidla zahrnovat jeden neb i více krajů, jsou vnitřními organizačními složkami Jednoty. V nich se bude soustřeďovat především činnost Jednoty. Dosud máme pobočky v těchto městech: Praha, Brno, Bratislava, Olomouc, Plzeň. O zřízení dalších poboček se jedná.

Pro vrcholný orgán Jednoty uvažoval výbor i předsednictvo o dvou formách: o valné schůzi starého typu, již by měli právo se zúčastnit všichni členové Jednoty a zároveň na ní hlasovat, a o sjezdu, složené z delegátů volených na členských schůzích poboček podle jednotného klíče, stanoveného Ústředním výborem. Po bedlivých úvahách se rozhodl výbor i předsednictvo pro druhou alternativu, neboť tím bude zajištěna větší demokratičnost tohoto vrcholného orgánu společnosti. Při valné schůzi by prakticky rozhodovali pražští členové Jednoty, neboť ti by se snadno valné schůze zúčastnili, kdežto z mimo-pražských poboček by prakticky přijelo na valnou schůzi jen málo členů. Sjezd, jehož se zúčastní delegáti podle počtu členů pobočky, zajistí všem pobočkám spravedlivý podíl na rozhodování.

Reorganisasi Jednoty jsme připravovali ve spolupráci s I. sekcí ČSAV a s předsídiem ČSAV, a se zvláštním oddělením pro vědecké a technické společnosti, které bylo zřízeno u úřadu prezidia. Mimo Akademii našli jsme velké porozumění pro své snahy a velkou podporu především u pana ministra školství dr. Kahudy.

Budíž ještě podotčeno, že základní směrnice nových stanov přijala ČSAV pro vědecké společnosti vůbec. Nové stanovy pak byly Akademií schváleny a byly rovněž schváleny ministerstvem vnitra. Členové měli možnost se s nimi seznámit, neboť byly poslány všem pobočkám a také všem jednotlivým pražským členům, kteří vyplnili evidenční listky. Dnes pak je předkládáme valné schůzi, aby rozhodla o jejich přijetí.

Vypracování nových stanov byla ovšem nejdůležitější práce výboru. Ale činnost výboru se neomezovala na péči o nový organizační řád. Výbor i jinak připravoval vhodné podmínky pro nové období spolkové činnosti. Tak snaha výboru, aby Jednota měla časopis, který by ji spojoval s členy, bude díky velkému pochopení ministerstva školství pro tuto potřebu spolku pravděpodobně úspěšná.

Při reorganisasi časopisů »Sovětská věda« byl časopis »Sovětská věda — matematika, fyzika, astronomie« převzat ministerstvem školství, které je vydává ve Státním pedagogickém nakladatelství za redakční spolupráce s Jednotou pod názvem »Pokroky matematiky, fyziky a astronomie«. Časopis se postupně přemění v časopis s referáty o větších úsecích vědních z matematiky, fyziky, astronomie, psaných pro širší okruh odborné veřejnosti. Dále bude časopis přinášet menší vědecké práce, recenze a zprávy ze života vědy u nás a v cizině a různá sdělení členům JČMF. Zatím časopis distribuje Poštovní novínová služba. O snížení ceny pro členy JČMF od roku 1957 se vyjednává.

Další starostí výboru bylo opatřit spolkové místnosti. Od převzetí nakladatelství JČMF Přírodovědeckým nakladatelstvím a hlavně po smrti ředitele Valoucha neměla Jednota spolkových místností, poněvadž v místnostech nakladatelství JČMF nebylo speciální místnosti pro život spolkový, a protože nově utvořené nakladatelství všechny místnosti zabralo. Proto se musel výbor starat o uložení archivu a o místnosti pro administraci. Přidělení místnosti Jednotě v domě v Žitné ulici bylo zaručeno teprve darovací listinou mezi ČSAV a JČMF. Později, v březnu 1956, po vystěhování NČSAV byl přidělen Jednotě bývalý krám Jednoty jako místnost pro administrativní práce a pro archiv. Krám byl již upraven jako kancelář a péči Matematického ústavu NČSAV bude v příštím roce odstraněna výkladní skříň.

Od 1. dubna 1956 nastoupila jako tajemnice Jednoty paní V. Charvátová, která byla u nás již dříve zaměstnána od roku 1923 do konce roku 1951. Přešla z NČSAV, kde byla

v letech 1952—1956. Archiv JČMF, doklady hospodářské a seznamy členů jsou teď v péči paní Charvátové.

Ke zprávě, kterou jsem právě přednesl, mi laskavě opatřili potřebné podklady kolegové Kořínek a Vyčichlo a děkuji jim za tuto práci.

V závěru svého výkladu bych chtěl říci ještě několik slov. Při líčení činnosti Jednoty od skončení války jistě každému, kdo znal Jednotu z dob dřívějších, vytanulo na mysl, jak významné postavení měla v našem vědeckém životě a jakou váhu měla v celém našem životě kulturním a veřejném, jaké měla zásluhy o rozvoj vědy, jak hluboko se zakořenila do srdcí svých členů, z nichž mnozí věnovali mnoho své práce Jednotě s láskou a příkladnou oddaností. Dnešní valná schůze znamená sice mezník v činnosti Jednoty, avšak nemůže znamenat přelom. Jednota za svého dlouholetého působení vybudovala skvělou tradici v oboru vědeckého života, která nesmí zapadnout, nýbrž musí s výmy kladnými stránkami, všim, co přispívá k pokroku věd, přejít do nového života Jednoty. Nemohu zakončit svůj projev jinak než přáním, aby Jednota i v budoucnu plnila své úkoly se stejným úsilím a také se stejným úspěchem, jako v letech minulých, a aby na základech položených pevně v dřívějších letech přispívala co nejúčinněji k rozvoji matematických věd v našem státě a tím i k dalšímu zvýšení vzdělanosti našich národů.

B. Zpráva o hospodářství

Prof. Vyčichlo předčítá a vysvětluje účetní zprávu, která dále následuje, a děkuje přítom paní Charvátové za to, že dala celé účetnictví do pořádku.

Důležitým úkolem ve třetím období, o němž mluvil předseda Jednoty akademik B. Bydžovský, bylo jednak dát do pořádku účetní záležitosti za léta 1951—53, jednak připravit finanční plán pro novou činnost Jednoty.

Byly proto sestaveny závěrečné účty Jednoty za tato léta, projednány v presidiu a ve výboru, a přezkoušeny revisní komisí. Dnes je předkládáme valné schůzi k projednání se žádostí o schválení. Všichni přítomní dostali čtyři tabulky se závěrečnými účty. První tabulka obsahuje uzávěrku za rok 1951. Tento rok byl ještě obdobný normálním hospodářským rokům vydavatelství JČMF. V tomto roce vycházely již knihy PV a VV, které Jednota finančně zabezpečovala tím, že platila sazbu, papír, štočky, vazbu atd., a jen účetně zatěžovala konto nakladatelství PV (VV). Jednota ještě v roce 1951 prodávala své publikace starší přímo knihkupcům. Tento rok končil ziskem Kčs 812 647,55. V této částce je zisk z nakladatelství, z domu a z členských příspěvků. Členské příspěvky zaplacené v roce 1951 činily Kčs 53 702,80. (Skutečný člen platil Kčs 40,—, Kčs 30,— člen činný, Kčs 500,— člen zakládající.)

V druhé tabulce je závěrečný účet za rok 1952. Tehdy již nakladatelství neexistovalo, JČMF prodávala své knihy většinou NČSAV. Proto tabulka obsahuje prodej publikací v částce Kčs 153 829,90. Pohledávky JČMF vzrostly, poněvadž většinou za odebrané knihy NČSAV stejně jako PV neplatilo hotově. Rok končil ziskem Kčs 161 701,80. Členské příspěvky byly zaplacené ve výši Kčs 4 590,50.

Závěrečné účty za rok 1953 jsou v následující tabulce. Čísla značí koruny nové měny. V tomto roce měla Jednota příjem jen z domu a z členských příspěvků. Členské příspěvky nebyly však obdobně jako v roce 1952 upomínány, a proto bylo zaplaceno jen Kčs 208,40.

Jednota provedla předepsané zákonné převody a zaplatila daně. Dále v závěrečném účtu odepsala dům (140 000 Kčs), o který se začala starat ČSAV počínaje rokem 1954, potom byly odepsány zásoby skladu Kčs 63 444,30 (které převzalo NČSAV) a částka za zařízení Kčs 10 000,— převzaté NČSAV.

Pohledávky Jednoty u NČSAV a některých korporací (ONV) se ustálily na Kčs 547 178,84. Z nakladatelské činnosti v dřívější době měla Jednota řadu pohledávek u různých osob a menších společností, které postupem doby byly zrušeny, osoby zemřely a pohledávky se staly nedobytnými. Obdobně měla také některé dluhy u osob a společností. Aby tyto účetní záležitosti z dřívější doby nezatěžovaly budoucí hospodářství Jednoty, usnesl se výbor po poradách s finančními referenty odepsat tyto pohledávky a dluhy Jednoty. Odpisy byly schváleny výborem 23. listopadu 1953 a 23. června 1954. Seznam osob a společností je k dispozici každému k nahlédnutí u soudružky Charvátové v kanceláři JČMF.

Proto jsou v závěrečném účtě za rok 1953 uvedeny vnitřní výnosy ve výši Kčs 183 629,39. Z těchto výnosů přiznaných k důchodové dani, zaplatila JČMF daň důchodovou různých organizací v částce Kčs 19,900.— u finančního referátu v Praze II. Bylo zaplaceno v roce 1954.

Pohledávka JČMF u NČSAV stejně jako dluh Jednoty u Chemické společnosti a ještě u některých existujících společností při ČSAV byly dále zaúčtovány. (Dluhy Kčs 271 508,95.) Je tedy kmenové jmění koncem roku 1953 Kčs 325 813,30.

Poslední list obsahuje pokladní účty Jednoty za léta 1954 a 1955. Není to vlastně účetní závěrka, protože Jednota neprodávala knihy, měla příjem jen z úroků a z dotace poskytnuté ČSAV.

Jednota v roce 1954 připravila plán činnosti a finanční plán, a předložila jej ČSAV se žádostí o úhradu. ČSAV poukázala dotaci Kč 27 000,— v druhé polovině roku 1954. Daň důchodovou a výdělkovou za rok 1953 platila JČMF z hotovosti, tedy z jmění.

V tomto roce jsme ještě odepsali tři položky, které se ukázaly nedobytné nebo nezaplatitelné. V aktivech částka Kčs 11 182,— (ONV, fin. ref.), v pasivech 3 403,16. Výbor schválil tyto odpisy 8. února 1956. O rozdíl obou částek, t. j. o Kčs 7 778,84, se zmenšilo základní jmění. Základní jmění Kčs 424 492,60 se skládá z hotovosti ve Státní spořitelně, z pohledávky u NČSAV zmenšené o dluh u Chemické společnosti a jiných společností při ČSAV. Členské příspěvky vynesly Kčs 90,—.

V tomto roce jednala Jednota o svých stanovách, hospodářské věci projednala prostřednictvím výboru, který ČSAV zřídila pro reorganisační společnost.

Na základě již připravovaných stanov připravila Jednota pracovní plán pro rok 1955, zřizování poboček, činnost přednáškovou a žádala u ČSAV o dotaci Kčs 120 000,— pro rok 1955. Poněvadž stanovy nebyly schváleny, byly dotace vypláceny v omezené míře. Jednotě nebyla v roce 1955 poukázána žádná dotace. V tomto roce hospodařila ze zbytku dotace Kčs 14 500,—.

Poněvadž činnost v Praze i v pobočkách Brno a Bratislava byla malá, byly výdaje jen Kčs 6 558,52. Zbytek dotace Kčs 7 941,48 byl převeden jako příjmová položka na rok 1956. Pro tento rok JČMF vypracovala rovněž pracovní plán a příslušný rozpočet a předložila je ČSAV.

ČSAV provedla dne 17. dubna 1956 revisi hospodářství JČMF a zároveň prověřila předložený rozpočet svými úředníky (spolu se soudruhem Zoubkem). Na základě toho byl rozpočet upraven (zmenšen asi o 20 procent) a má být schválen ČSAV. Na jeho úhradu poukázala ČSAV pro I. a II. čtvrtletí částku Kčs 60 000,—.

Rozpočtoví referenti ČSAV ujišťovali, že budou vydány směrnice presidia ČSAV, jak se může hospodařit ve vědeckých společnostech, jak se má vést vnitřní hospodářská agenda atd. O těchto směrnicích připravovaných jsme s nimi hovořili. Je naděje, že budou brzy vydány a tedy že také rozpočet Jednoty v budoucnu na příští léta bude včas podle nich projednán, schválen a dotován. Tím se tedy zásluhou státu naše starosti o rozvoj Jednoty značně zmenší, a proto tím větší měrou budeme moci se věnovat práci odborné, o níž dnes bude řeč. Končím svou zprávu a prosím o dotazy, které zodpovíme se soudružkou Charvátovou, pokud budeme umět.

V diskusi, které se zúčastnili akademik Novák a akademik Kořínek, se konstatuje, že za NČSAV je pohledávka Kčs 531 733,48, kdežto dluh Jednoty u různých společností je Kčs 268 105,78, takže čistá pohledávka je rozdíl obou částek.

C. Zpráva revisní komise

Doc. dr. Truksa podává revisní zprávy, které jsou dále otištěny. Uvádí na pravou míru některé návrhy revisní komise vzhledem k nynější situaci. Na závěr navrhuje udělení absolutoria odstupujícímu výboru za léta 1951, 1952, 1953, 1954 a 1955. Přijato jednomyslně.

Zpráva o revisi účetní uzávěrky za rok 1951, konané dne 12. listopadu 1953

Podepsaní kontrolní komisaři porovnali zůstatky na věcných účtech s údaji v závěrkové tabulce a s položkami konečné rozvahy a hospodářských výsledků. Doklady k zápisům nebylo možno z technických důvodů kontrolovat. Byl shledán ve všech položkách úplný souhlas.

Podepsaní navrhují valné schůzi, aby dala výboru absolutorium za správní rok 1951.

V Praze 12. listopadu 1953.

L. Truksa, A. Špaček, F. Veselý v. r.

Zpráva o revisi účetních dokladů a účetní uzávěrky za rok 1952, konané dne 12. listopadu 1953

Podepsaní kontrolní komisaři porovnali zůstatky na věcných účtech s údaji v závěrkové tabulce a s položkami konečné rozvahy a hospodářských výsledků (účet ztráty a zisku). Doklady k zápisům na účtech byly kontrolovány namátkou. Byl shledán ve všem vzorný pořádek. V důsledku likvidace knihkupectví a nakladatelství Jednoty k 1. dubnu 1951 a převzetí valné části skladu knih Přírodovědeckým vydavatelstvím je převážná část

jmění vykázaná k 31. prosinci 1952 (2 109 662,29) obsažena v pohledávce za uvedeným vydavatelstvím.

Podepsaní navrhnou valné schůzi, aby dala výboru, který pracoval za výjimečně obtížných poměrů souvisejících s úplným přebudováním dřívější činnosti Jednoty, absolutorium za správní rok 1952.

V Praze 12. listopadu 1953.

L. Truksa, A. Špaček, F. Veselý v. r.

Zpráva o revisi účetní uzávěrky za rok 1953, konané dne 27. listopadu 1954

Podepsaní kontrolní komisaři se přesvědčili, že zůstatky na věcných účtech souhlasí s údaji v uzávěrkové tabulce a s položkami konečné rozvahy a hospodářských výsledků. Doklady k zápisům, kontrolované námátkou, odpovídají příslušným položkám na věcných účtech. Z kmenového jmění Kčs 452 165,92 koncem roku 1953 je uloženo Kčs 168 336,64 na běžném účtě v peněžním ústavu, zbývající část tvoří skoro výlučně bezúročná pohledávka za NČSAV. Částku na běžném účtě by bylo účelné převést na vkladní knížku.

Podepsaní navrhnou valné schůzi, aby dala výboru absolutorium za správní rok 1953.

V Praze dne 27. listopadu 1954.

L. Truksa, A. Špaček, F. Veselý v. r.

Zpráva o revisi účetní uzávěrky za rok 1954, 1955, konané dne 3. dubna 1956

Podepsaní kontrolní komisaři porovnali zůstatky na věcných účtech v závěrkové tabulce s položkami konečné rozvahy a hospodářských výsledků s příslušnými doklady a shledali ve všech položkách plný souhlas. Pokladní účet dotace ČSAV je až do konečného rozhodnutí veden odděleně.

Podepsaní navrhnou valné schůzi, aby dala výboru absolutorium za správní rok 1954, 1955.

V Praze dne 3. dubna 1956.

L. Truksa, Ant. Špaček, F. Veselý v. r.

Na závěr tohoto bodu byla zpráva předsedy i účetní zpráva schváleny jednomyslně.

4. Nový organizační řád a jeho schválení.

Na výzvu předsedy podává stručný výklad organizačního řádu prof. M. Valouch. Konstatuje, že v organizačním řádu se výslovně praví, že nová společnost je pokračováním dosavadní Jednoty, dále, že celá věc se provádí jen změnou stanov, čímž se uchovává tradice Jednoty. Dále poukazuje, že změny se týkají řídicích orgánů a že během tří let musí být svolán sjezd, čímž teprve bude přechodný stav plně likvidován. Činnost Jednoty se řídí směrnicemi ČSAV, která Jednotu zajišťuje finančními dotacemi.

Po předchozích vysvětlivkách prof. Valoucha byl nový organizační řád JČMF jednomyslně schválen.

5. Volby

Akademik Kořínek konstatuje, že podle § 39 se konají volby již podle nového organizačního řádu, podle něhož se zvlášť hlasuje o předsedovi a zvlášť o členech výboru. Návrhy připravil po zralé a zevrubné úvaze odstupující výbor.

A. Za předsedu JČMF navrhuje akademik Kořínek doc. dr. Fr. Kahudu, ministra školství. Je dlouholetým členem Jednoty, pracoval jako jednatel brněnského odboru JČMF ve výboru a výbor u něho vždy nacházel plnou podporu při řešení různých závažných otázek.

Volba byla po jednomyslném schválení provedena aklamací.

B. Akademik Kořínek vysvětluje dále zásady, podle nichž byla sestavena kandidátka členů výboru; šlo o to, aby byli zastoupeni vědečtí i školští pracovníci, dále matematici i fyzici. Na kandidátce, která je schválena ČSAV, jsou dva kandidáti výboru (Kořínek, Matyáš) navržení ČSAV; stejným způsobem byli navrženi dva náhradníci (Pleskot, Zachoval). Kandidáti výboru se stávají automaticky členy předsednictva výboru. Předložená kandidátka byla schválena jak ČSAV, tak i SAV.

Poté se předseda táže, má-li někdo námítky proti volbě aklamací. Protože námítek nebylo, byla volba provedena aklamací.

Po provedení voleb se ujímá vedení schůze nově zvolený předseda doc. dr. Fr. Kahuda.

6. Programový projev nově zvoleného předsedy

Nově zvolený předseda ujmá se slova a děkuje za důvěru, která mu byla projevena právě provedenou volbou. Práví: »Považuji tuto volbu za velké vyznamenání. Plně chápu závažné úkoly týkající se rozvíjení další činnosti pro vědu a naši společnost. Se všemi složkami Jednoty učiním vše, abychom plnili organizační řád a abychom plně uplatnili iniciativu našeho členstva. Mám osobní vztah k dosavadní činnosti Jednoty, především jako někdejší pracovník Jednoty v Brně.«

(Programové prohlášení je otištěno v čele tohoto čísla)

Po projevu předsedy doc. dr. Kahudy děkuje akademik B. Bydžovský za právě vyslovené uznání odstupujícímu výboru a nově zvolenému výboru přeje hodně úspěchů.

Na výzvu předsedy se diskutuje k programovému prohlášení, které bude zveřejněno. Prof. Zachoval žádá, aby se na půdě Jednoty vybudovalo forum pro diskuse ve vědeckých otázkách a aby se tu podchytila mladší generace.

Prof. Rychlík konstatuje, že ve výboru není ani jeden student. Akademik Kořínek konstatuje, že t. č. není mezi členy nikdo z řad studentů. Předseda prohlašuje, že získání studentů pro činnost v Jednotě se musí stát součástí programu nového výboru. Akademik Jarník navrhuje, aby se při ustavování komisí Jednoty zapojili i studenti. Akademik Kořínek konstatuje, že snaha pro získání studentů za členy JČMF je vtělena v organizačním řádu zavedením dvojího členství.

Na dotaz soudruha Stacha z Ostravy oznamuje prof. Vyčichlo, že tajemníci Jednoty v krajích dostanou seznamy členů, aby pomocí nich mohli provést nábor členstva.

S. Slavík navrhuje zřídit fyzikální olympiádu. V diskusi se konstatuje, že hranice stáří pro členství studentů (přes 17 let) je rozumná.

Profesor Bačkovský navrhuje zřídit pracovní skupinu pro mikrorentgen.

Dr. Beránek konstatuje, že dosavadní členové JČMF se stávají (po vyplnění nové přihlášky) členy nové Jednoty. Dále žádá organizační řád pro pobočky Jednoty. Konečně musí nový výbor v krajích existující pobočky formálně schválit.

Profesor Zachoval opět konstatuje, že Jednota jen obnovuje svou činnost. V tomto smyslu je třeba informovat veřejnost v tisku. (Přijímá se.)

S. Veselý z Plzně si stěžuje na slabý příliv mladých učitelů-matematiků do řad členů Jednoty a vůbec na malý zájem učitelů o podniky plzeňské pobočky. Naproti tomu soudruh Kraemer konstatuje, že tři diskusní schůze, pořádané pro pražské učitelstvo, byly četně navštíveny. Rovněž předčítaný dopis soudruha Vejssady z Českých Budějovic svědčí o tom, že zájem o JČMF je i mezi učiteli osmiletěk.

Prof. Rychlík žádá, aby byli tiskem upozorněni staří členové Jednoty na obnovení její činnosti.

Na závěr diskuse předseda shrnuje takto: Výbor všechny náměty prodiskutuje. Ministerstvo školství chystá právě návrh na uvolňování učitelů pro práce ve vědeckých společnostech a zvláštní vládní usnesení tuto věc ještě podpoří. Dále budou Učitelské noviny uveřejňovat výzvy k diskusi o důležitých otázkách, jako na příklad o větvích na škole 3. stupně. I tu budou mít členové JČMF příležitost k diskusi.

7. Schválení výše příspěvku pro zbytek členského roku 1956

Profesor Vyčichlo podal návrh, aby pro zbytek členského roku 1956 činil:

- a) členský příspěvek Kčs 10,— a zápisné Kčs 2,— pro členy činné,
- b) členský příspěvek Kčs 6,— a zápisné Kčs 2,— pro členy mimořádné, t. j. pro členy z řad studentů.

Dále navrhl, aby schůze zmocnila Ústřední výbor JČMF, aby pro příští roky mohl tuto částku upravit, a to se zřetelem k případnému poskytování slev na časopis Pokroky matematiky, fyziky a astronomie a jiné publikace.

Členský příspěvek Kčs 10,— pro členy činné byl schůzí schválen. O příspěvku členů mimořádných bylo dlouze diskutováno. Akademik Kořínek navrhl pak, aby pro letošní rok mimořádní členové platili Kčs 3,— členského příspěvku a Kčs 2,— zápisného; svůj návrh odůvodnil mimo jiné agitačními zřeteli. Jeho návrh podporoval akademik Bydžovský a jiní.

Po debatě bylo přijato, aby mimořádní členové pro letošní rok platili Kčs 3,— členského příspěvku a Kčs 2,— zápisného.

Poté byl zmocněn Ústřední výbor JČMF, aby stanovil výši členských příspěvků pro další roky.

8. Na závěr

schůze poděkoval předseda přítomným za účast na schůzi, znovu poděkoval odstupujícímu výboru za práci a prohlásil, že jsou všechny předpoklady pro to, aby se další činnost JČMF rozvinula v duchu tradice této společnosti k prospěchu naší vlasti.

ZÁPIS Z USTAVUJÍCÍ SCHŮZE ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU JČMF, KONANÉ DNE 19. ČERVNA 1956

První zasedání Ústředního výboru JČMF se konalo 19. června 1956 v Praze za předsednictví soudruha dr. Frant. Ka h u d y, ministra školství a kultury. Na programu jednání byly některé zásadní záležitosti rázu organizačního a hospodářského a otázky, týkající se činnosti Jednoty i jednotlivých poboček.

Nejprve bylo zvoleno předsednictvo jako výkonný orgán výboru. Kromě předsedy, který byl již zvolen na ustavující členské schůzi, byli zvoleni ještě tito další funkcionáři: místopředseda akademik Vladimír Koříněk, místopředseda profesor dr. Dionýs Ilkovič, jednatel Miloš Jelínek, hospodář profesor dr. František Vyčichlo, členové předsednictva profesor dr. Zdeněk Matyáš a profesor dr. Miloslav Valouch.

Předsednictvu se uložilo, aby do příští schůze vypracovali jednací řád Ústředního výboru, předsednictva i poboček.

Na Slovensku se plánuje ustavující členská schůze na září tohoto roku. Na této schůzi se zvolí Slovenský výbor, jenž bude řídit činnost Jednoty na Slovensku.

Vlastní činnost Jednoty se bude vyvíjet prostřednictvím poboček, které budou postupně zřizovány v jednotlivých krajích podle potřeby. Ústřední výbor Jednoty schválil zřízení poboček v těchto krajích: Píseň (také pro Karlovy Vary), Ústí nad Labem, Liberec, Brno, Olomouc, Gottwaldov a Bratislava. Další pobočky hlásí své ustavující schůze na podzim t. r.

Ústřední výbor JČMF pojednal také podrobně o časopisech Jednoty. Členský časopis »Pokroky matematiky, fyziky a astronomie« začal již vycházet ve Státním pedagogickém nakladatelství v Praze a bude v příštím roce převeden do nakladatelství ČSAV. Kromě toho začne pro žáky středních škol vycházet časopis »Rozhledy matematicko-fyzikální« ve Státním pedagogickém nakladatelství. Program těchto časopisů, jakož i věci hospodářské, má na starost zvláštní komise, jež byla jmenována Ústředním výborem pod předsednictvím akademika Kořínka.

Jednou z hlavních činností Jednoty bude její přednášková činnost. Za tím účelem byly zřízeny dvě odborné komise, jedna pro přednášky matematické pod vedením soudruha docenta No ž i č k y, druhá pro přednášky fyzikální pod vedením soudruha profesora Z a c h o v a l a. Jejich úkolem je navrhnout ustavení jednotlivých odborných skupin, připravit náměty vhodných aktuálních přednášek a pomáhat tak pobočkám a koordinovat jejich přednáškovou činnost.

Některé otázky týkající se základního jmění Jednoty projednají zástupci předsednictva Jednoty s presidiem ČSAV a na základě těchto jednání a návrhů poboček bude vypracován rozpočet Jednoty na rok 1957.

Ve volných návrzích byl projednán návrh Ústředního výboru matematické olympiády odměnit tři vybrané učitele, kteří se mimořádně zasloužili o zdárný průběh matematické olympiády. Ústřední výbor JČMF je si vědom velkého významu této soutěže, a proto při ukončení prvních pěti ročníků MO udělil zvláštní odměny v ceně po Kčs 2000,— těmto soudruhům:

Josefu Andrysovi, vedoucímu kabinetu matematiky KÚ v Ostravě,
Antonu Dubcovi, docentu VŠP v Bratislavě,
dr. Josefu Honzákoví, učiteli JSŠ v Pardubicích.
Příští schůze Ústředního výboru JČMF se sejde koncem září t. r.

Pro informaci čtenářů uvádíme ještě adresy jednatelů jednotlivých poboček:

dr. Jiří Beránek, odborný universitní asistent, Kotlářská 2, Brno,
Frant. Vejsada, učitel II. JSŠ, České Budějovice,
Jan Novák, učitel JSŠ, Valašské Meziříčí (pro kraj Gottwaldov),
Josef Menci, profesor pedagogické školy, Hradec Králové,

Jaroslav Vykydal, profesor pedagogické školy, Jihlava,
Frant. Dušek, vedoucí kabinetu matematiky KÚDVU, Liberec,
doc. dr. Josef Fuka, docent vysoké školy pedagogické, Olomouc,
Josef Andrys, vedoucí kabinetu matematiky KÚDVU, Ostrava,
Josef Zieris, odborný asistent vysoké školy chemicko-technologické, Pardubice,
Josef Veselý, odborný asistent VŠSE, Bezručova 22, Plzeň (také pro kraj Kar-
lovy Vary),

Emanuél Pavlata, učitel I. JSS, Ústí nad Labem-Střekov.

Pro kraj pražský:

Jarolím Bureš, učitel JSS, Rakovník,

Pro Slovensko:

dr. Michal Harant, docent katedry matematiky PF SU, Markovičova 2, Bratislava.

Mj—

Z ČINNOSTI Pobočky JČMF V PLZNI

Dne 22. února 1956 přednesl jednatel pobočky František Veselý na pracovní schůzi, kterou připravil KPS v Plzni pro učitele matematiky na školách třetího stupně, tyto referáty: a) *Základní pojmy teorie reálných čísel a její souvislost s teorií konvergentních posloupností*, b) *Methodické poznámky k učivu o posloupnostech*.

Dne 16. března 1956 se konala členská schůze, jejíž náplň byla motivována vzpomínkou na 130. výročí vzniku neeuklidovské geometrie a vzpomínkou na 100. výročí smrti N. I. Lobačevského. Po úvodním projevu jednatele F. Veselého, který připomenul nejvýznamnější data ze života vyhájícího ruského matematika 19. stol. a jeho zásluhy v tehdejší boji na ideologické frontě matematiky, přednesl Jiří Kúst, docent VPŠ v Plzni, hlavní referát *O neeuklidovské geometrii N. I. Lobačevského* a Aleš Terš, zástupce docenta VPŠ v Plzni, koreferát na thema *O významu geometrie N. I. Lobačevského pro fyziku*.

Doc. Jiří Kúst v úvodu svého referátu osvětlil pojem abstraktní geometrie a zdůraznil omezený význam názoru a podmíněnou úlohu obrazu při řešení geometrického problému. Pak nastínil cestu tisíciletých snah o rozřešení problému rovnoběžnosti a vyvrcholení tohoto úsilí v pracích Clavia, Wallise, Saccheriho, Lamberta, Legendrea, Bolyaie a j., které vedly k objevení řady vět ekvivalentních s 5. axiomem Euklidovým; tyto věty měly velký význam při úvahách o Lobačevského geometrii. Naznačiv myšlenkový postup N. I. Lobačevského, který ho vedl k objevu nové geometrie, poukázal na těžké pracovní podmínky a nepříznivé prostředí tohoto badatele, a vzpoměl pak i práci J. Bolyaie a C. F. Gausse v tomto oboru. V další části svého referátu nastínil doc. J. Kúst hlavní ideje neeuklidovské geometrie Lobačevského. Odvodil řadu přímých důsledků Lobačevského postulátu, definoval vztahy souběžnosti a rozběžnosti, odvodil různé vlastnosti těchto vztahů, zavedl úhel souběžnosti, vysvětlil význam Lobačevského konstanty a nadhodil otázku geometrické povahy vesmíru. Dále ukázal na vhodně volených příkladech, jak lze Lobačevského geometrii studovat prostředky euklidovské geometrie, na příklad na modelu Beltramiově—Kleinově. Tohoto modelu využil pak k tomu, aby ukázal odvození některých vět z Lobačevského planimetrie a trigonometrie a její souvislost s hyperbolicými funkcemi. Zobecněním pojmu kružnice došel k pojmu cyklu a vysvětlil pak pojmy horocyklu, ekvidistanty a jejich analogie v Lobačevského prostoru, t. j. pojmy sféra, horosféra a ekvidistanční plocha. Svůj referát zakončil přednášející pohledem na tři svérázné geometrie, které se upínají k těmto třem význačným sférám Lobačevského prostoru, a zhodnotil mocný vliv nové geometrie na rozvoj matematiky a utváření moderního světového názoru.

Zástupce docenta Aleš Terš ve svém koreferátu zdůraznil zásluhy Lobačevského o zjištění, že geometrické vlastnosti těles jsou závislé na jejich vlastnostech fyzikálních. Některé výsledky, k nimž tu Lobačevský došel, objevily se znovu až o mnoho desítek let později v teorii relativity (vzorec pro skládání rychlosti, změna rozměru těles a různý čas v různých souřadnicových soustavách). Lobačevský se také snažil jako první provést experimentální výzkum, týkající se povahy skutečné geometrie prostoru; měrné výsledky však nepřinesly v tomto ohledu žádoucí rozhodnutí. Přednášející nakonec zdůraznil, že celé dílo Lobačevského zaslouží stále pozornosti, neboť tento velký Slovan razil obdivuhodnou cestu, ukazující úzkou souvislost fyziky a geometrie.

Dne 23. března 1956 přednášel doc. Jiří Kůst v Karlových Varech učitelům škol 3. stupně z kraje Karlovy Vary na thema *O neeuclidovské geometrii N. I. Lobačevského*.
Ve dnech 30. a 31. března 1956 přednášel místopředseda pobočky doc. Jiří Kůst na thema *Základní vlastnosti incidence, uspořádání a shodnosti* učitelům, kteří se zúčastní individuálního studia, organizovaného KÚDVU v Plzni.

F. Veselý

USTAVENÍ POBOČKY JČMF V LIBERCI

Ustavující schůze pobočky JČMF pro Liberecký kraj se konala v Liberci dne 13. června 1956 za účasti třiceti přihlášených členů. Jako zástupce Ústředního výboru JČMF byl přítomen akademik Vladimír Kořínek.

Schůzi zahájil jménem přípravného výboru soudruh František Dušek, vedoucí kabinetu matematiky KÚDVU, a stručně popsal průběh přípravných prací pro zřízení pobočky, do níž se až dosud přihlásilo padesát bývalých i nových členů JČMF.

Zástupce Ústředního výboru akademik Vladimír Kořínek pak nastínil dějiny JČMF od jejího založení v roce 1862; zvláště podrobně vylíčil její historii od roku 1945. Na konci své velmi poutavé přednášky vytyčil úkoly v nastávajícím údobí.

Plenum potom zvolilo na návrh návrhové komise výbor, který byl jednomyslně schválen v tomto složení:

Předseda: soudruh Václav Metelka, odb. asistent Vysoké školy strojní v Liberci,

místopředseda: Josef Stehlík, učitel I. osmileté střední školy v Turnově,

členové výboru: Josef Brzák, zástupce ředitele stavební průmyslové školy v Liberci,

Vladivoj Technik, učitel 2. jedenáctileté střední školy v Liberci,

dr. Jan Tichý, odb. asistent Vysoké školy strojní v Liberci,

tajemník: František Dušek, vedoucí kabinetu matematiky KÚDVU v Liberci.

Předseda: soudruh Václav Metelka pak zahájil diskusi o plánu činnosti. Mínění se sjednotilo na tom, že pro počáteční údobí bude nejvhodnější konat čtrnáctidenně přednášky s tematikou střídavě matematickou a fyzikální, při čemž by se střídaly přednášky vědeckého rázu s přednáškami zaměřenými na širší okruh zájemců. Budou se také konat besedy s referáty o nejnovější odborné literatuře. Dále se doporučuje vyzkoušet v intervalech asi měsíčních seminární besedy pro žáky vyšších tříd jedenáctileté i odborných škol ke zvýšení jejich zájmu o matematiku a fyziku. Záslužné by bylo uspořádat krajské konference o problémech vyučování matematice a fysice na všech typech škol v nové školské soustavě.

Výboru bylo uloženo propracovat předložené náměty tak, aby se v říjnu t. r. mohlo začít s pravidelnou činností.

František Dušek